

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalouden koulutusohjelma

Juridiikka

2015

Ferdane Imeri

YKSITYISHENKILÖN VELKAJÄRJESTELYN EDELLYTYKSET JA ESTEET

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Ferdane Imeri

YKSITYISHENKILÖN VELKAJÄRJESTELYN EDELLYTYKSET JA ESTEET

Opinnäytetyön tavoitteena on jäsenellä yksityishenkilön velkajärjestelyä sekä eritellä velkajärjestelyn edellytyksiä sekä mitkä syyt muodostavat esteen velkajärjestelylle. Velkajärjestelylaki sääntelee yksityishenkilön velkajärjestelyä ja se tuli voimaan 8.2.1993. Taloudellisen laman myötä oli syytä velkajärjestelyä koskevan lain säätämiseen. 1.1.2015 voimaan tulleiden lainmuutosten myötä yksityishenkilön velkajärjestelyn menettelyä pyritään yksinkertaistamaan, jotta velkajärjestelyä käytettäisiin enemmän.

Yksityishenkilön velkajärjestely voidaan myöntää maksukyvyttömälle velalliselle, jonka maksukyvyttömyyteen on laissa tarkoitettut perusteet. Velkajärjestelyä voidaan hakea oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisella velkajärjestelyhakemuksella hakijan kotipaikan käräjäoikeudesta. Yleensä velallinen hakeutuu ensin velkaneuvontaan, jonka tarkoituksena on avustaa velallista taloudellisissa asioissa sekä velkajärjestelyn hakemisessa. Tuomioistuin tekee päätöksen siitä, vahvistetaanko maksuohjelma hakijalle.

Velkajärjestelyhakemus voidaan hylätä, jos katsotaan, että sille on laissa tarkoitettu este, vaikka yleiset edellytykset velkajärjestelylle täyttyisivätkin. Laissa on kymmenkohtainen luettelo esteperusteista. Tarkoituksena on sulkea pois ne velalliset, jotka ovat omalla arveluttavalla toiminnallaan aiheuttaneet velkaantumisensa. Velkajärjestely voidaan kuitenkin myöntää, jos siihen on laissa tarkoitettuja painavia syitä.

Opinnäytetyössä on tarkasteltu millä perustein tuomioistuin on vahvistanut velallisen maksuohjelman sekä missä tapauksissa velallisen hakemus on hylätty. Opinnäytetyössä on tutkittu lisäksi Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa annettuja velkajärjestelypäätöksiä vuosilta 2011 – 2015 sekä tuomioistuimesta saatuja tietoja muun muassa hakemusten määrästä, vahvistetuista maksuohjelmista sekä hylätyistä päätöksistä.

ASIASANAT:

velkajärjestely, maksukyvyttömyys, velkajärjestelyhakemus, velallinen, velkoja, tuomioistuin

Ferdane Imeri

THE CONDITIONS AND OBSTACLES FOR INDIVIDUAL DEBT ARRANGEMENT

The aim of this thesis is to parse general individual debt arrangement law, as well as to analyze the conditions of the debt arrangement and the reasons which form an obstacle to debt arrangement. The individual debt arrangement law came into effect in 8.2.1993 and it regulates the individual debt arrangement. During the economic recession, it was considered necessary to introduce such a procedure into legislation. After the changes in the law that came into force in 1.1.2015 the aim is to simplify the procedures in individual debt arrangement so it will be used more.

Individual debt arrangement can be granted to an insolvent debtor, whose insolvency is mentioned in the law. Individual debt arrangement can be applied with an application for debt arrangement which formula is approved by the Ministry of Justice. This procedure must be applied from the district court of the applicant's hometown. Usually the debtor seeks debt advice, before as the aim of the debt advice is to assist the debtor in financial matters and applying for debt arrangement. The court makes a decision about the payment programme and if it is confirmed for the applicant.

The application for debt arrangement can be rejected if it is seen that there are obstacles mentioned in the law. This may occur even if the general conditions exist. There is a ten point list in the law that states the obstacles for debt arrangement. The aim is to exclude those debtors whose dubious actions are the reason they have gotten into debt. Debt arrangement can be granted if there are heavy reasons mentioned in the law.

This thesis explores the grounds the court has confirmed the payment programme for the debtor and also in which cases the payment programme has been rejected. The thesis explores the decisions for the debt arrangement that are from between the year 2011 to 2015 gotten from the District Court of Southwest Finland and the information gotten from the court regarding the amount of applications, confirmed payment programmes and rejected decisions .

KEYWORDS:

debt arrangement, insolvency, application for debt arrangement, the debtor, the creditor, the court

SISÄLTÖ

KÄYTETYT LYHENTEET (TAI SANASTO)	6
1 JOHDANTO	7
2 YKSITYISHENKILÖN VELKAJÄRJESTELYN SÄÄNTELY	9
2.1 Yleistä	9
2.2 Velkaneuvonta	11
2.3 Hakija	13
3 VELKAJÄRJESTELYN EDELLYTYKSET	15
3.1 Yleistä	15
3.2 Maksukyvyttömyys	16
3.3 Sosiaalinen suorituseste	17
3.4 Painavat perusteet	18
3.5 Velkajärjestelyn estyminen väliaikaisesta syystä	19
4 VELKAJÄRJESTELYN ESTEET	20
4.1 Yleiset esteet velkajärjestelylle	20
4.2 Rikollinen toiminta ja rikosepäily	21
4.3 Keinottelun luonteinen elinkeinotoiminta	22
4.4 Taloudellisen aseman heikentäminen	24
4.5 Vilpillinen käyttäytyminen ulosottomenettelyssä	24
4.6 Harkittu velkaantuminen	25
4.7 Velvollisuuksien laiminlyönti velkajärjestelyssä	26
4.8 Aikaisempi maksuohjelma	27
4.9 Velkajärjestelyn myöntäminen esteestä huolimatta	28
5 LAIN SOVELTAMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ	30
5.1 Varsinais-Suomen käräjäoikeuden päätökset velkajärjestelyasioissa	30
5.2 Velkajärjestelypäätösten arviointi	32
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	35
LÄHTEET	37

KUVAT

Kuva 1. Yksityishenkilön velkajärjestelyn vaiheet. (Uitto 2010, 20.)	14
--	----

TAULUKOT

Taulukko 1. Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa ratkaistut asiat. Velkajärjestelyhakemukset aikaväliltä 1.1.2013 - 21.12.2013.	30
Taulukko 2. Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa ratkaistut asiat. Velkajärjestelyhakemukset aikaväliltä 1.1.2014 - 31.12.2014.	31

KÄYTETYT LYHENTEET (TAI SANASTO)

VJL	Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä 25.1.1993/57
OK	Oikeudenkäymiskaari 1.1.173/4
UK	Ulosottoaari 705/2007
HE	Hallituksen esitys
KKO	Korkein oikeus

1 JOHDANTO

Velkajärjestelylainsäädännön historia ulottuu 1800-luvun Yhdysvaltoihin markkinatalouden ja liberalismiin laajentumiseen. Mahdollisuus yksityishenkilölle hakea itseään konkurssiin ja vapautua veloista on vakiintunut nykyiseen muotoonsa 1930-luvun laman aikoihin. Anglosaksiset maat ovat ottaneet tämän konkurssin, jolla on velasta vapauttavia oikeusvaikutuksia osaksi oikeusjärjestelmänsä. Yksityishenkilön konkurssit olivat harvinaisia Suomessa, mutta tämä muuttui 1990-laman seurauksena. (Koulu ym. 2002, 539.)

Sain idean opinnäytetyön aiheeseen työpaikallani. Tällä hetkellä työskentelen kärjäsihteerinä Varsinais-Suomen kärjäoikeuden yleiskansliassa. Työtehtäviini kuuluu muun muassa palvella asiakkaita, joilla saattaa olla vireillä rikos- ja riita-asioita kärjäoikeudessa. Päivän mittaan vastaan muun muassa asiakkaiden kysymyksiin liittyen velkomusasioihin sekä huoneenvuokrasaataviin. Yhteiskunnan taloudellinen tilanne ja siitä johtuva työttömyys on osasyynä miksi yhä useammilla ihmisillä on maksuvaikeuksia eivätkä velallisen saamat erilaiset tuet kata esimerkiksi edes perustarpeita kuten asumiskustannuksia. Velkajärjestelyyn haakeutuvilla velallisilla saattaa olla vireillä velkomusasioita sekä aikaisempia mahdollisesti yksipuolisia tuomioita riita-asioissa, jotka ovat kantajan toimesta jo menneet täytäntöön pantavaksi ulosottoon. Yleiskansliassa kirjaan myös vireille tulleet velkajärjestelyhakemukset. Työni kautta olen saanut tutustua velkajärjestelyhakemusten sisältöön sekä menettelyyn kärjäoikeudessa. Hakemusten suuri määrä sekä syyt miksi velallinen on joutunut turvautumaan velkajärjestelyyn, antoivat idean opinnäytetyöhön.

Vuonna 2013 tilastokeskuksen mukaan kärjäoikeuksiin jätettiin 3864 yksityishenkilön velkajärjestelyhakemusta. Hakemusten määrä on ollut kasvussa vuodesta 2009 lähtien. Vuonna 2013 velkajärjestelyä haki yhteensä 3838 henkilöä. Velkajärjestelyä hakeneet olivat iältään 19 -93-vuotiaita. Eniten hakemuksia teki-

vät 45 - 54-vuotiaat ihmiset sekä eniten hakijoita oli työssä tai eläkkeellä. Työttömien osuus (19 %) oli kuitenkin suhteellisen suuri verrattuna työttömien määrään aikuisväestöstä. (Takuusäätiö 2014).

Opinnäytetyön tavoitteena on esitellä velkajärjestelyä sekä eritellä millä edellytyksillä velallinen voi päästä velkajärjestelyyn sekä mitkä ovat esteenä velkajärjestelylle. Työssä tarkastellaan lisäksi Varsinais-Suomen käräjäoikeuden antamia päätöksiä maksuohjelman vahvistamiseksi sekä millä perustein tuomioistuin on hylännyt velallisen hakemuksen. Tavoitteena on saada monipuolinen katsaus velkajärjestelylakiin ja pohtia samalla syitä velkaantumiseen.

2 YKSITYISHENKILÖN VELKAJÄRJESTELYN SÄÄNTELY

2.1 Yleistä

Velkajärjestelylaki (Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä 25.1.1993/57) sääntelee yksityishenkilön velkajärjestelyä. Laki säädettiin laman syvimpänä aikana ja se tuli voimaan 8.2.1993. Laki koettiin tarpeelliseksi ja sen säätämiseen oli poliittisesti paljon paineita työttömyyden sekä asuntomarkkinoiden muutosten vaikuttaessa velkaongelman kasvuun. (Koulu ym. 2002, 542.) Nykyään velkajärjestelyyn hakeutuu yhä enemmän etenkin nuoria velallisia, joiden velkaantuminen on yleistynyt. Velkajärjestelylakiin on tullut uusia säännöksiä, jotta velkajärjestelyä käytettäisiin enemmän ja menettely olisi yksinkertaisempaa. Lain muutosten myötä yksityisten elinkeinon- ja ammatinharjoittajien pääsy velkajärjestelyyn parantui. Myös elinkeinotoiminnan velkojen järjestely on mahdollista. Työttömät pääsevät velkajärjestelyyn nopeammin sekä säännöksiä koskien lisäsuoritusvelvollisuutta tarkistettiin. Velan vanhentumisesta annettuun lakiin on otettu säännökset erääntymisestä laskettavasta saatavan lopullisesta vanhentumisesta. Lait tulivat voimaan 1.1.2015. (Oikeusministeriö 2015.)

Ylivelkaantunut velallinen voi hakea lakisääteistä yksityishenkilön velkajärjestelyä. Ensiksi selvitetään velallisen taloudellinen tilanne eli velkojen määrä, tulot ja maksukyky. (Kuluttajavirasto 2014.) Velkajärjestelyllä on tarkoitus ratkaista maksukyvyttömän yksityishenkilön velkoihin liittyvät ongelmat. Pyrkimyksenä on järjestellä kaikki velallisen velat. Kaikki velat, joiden peruste on syntynyt ennen kuin velkajärjestely alkaa, kuuluvat velkajärjestelyn piiriin. Tämän lisäksi vakuudelliset velat kuuluvat lisäksi velkajärjestelyn piiriin. (Uitto 2010, 17.) Velkajärjestelyn alkamisen ajankohta on se, jolloin tuomioistuin on tehnyt päätöksen velkajärjestelyn aloittamisesta. (VJL 3 §.)

Velkajärjestelyn tavoitteena on velallisen taloudellisen tilanteen korjaaminen sekä pyrkimyksenä on saada uusi alku velalliselle ilman velkoja. Tarkoituksena

on vapauttaa velallinen ylitsepääsemättömistä veloista, jolloin velallinen voi aloittaa uuden elämän ilman velkoja. Ennen hakeutumista velkajärjestelyyn, monelle velalliselle on henkisesti raskasta elää suurien velkojen sekä ulosoton kanssa. (Mutttilainen & Valkama 2003, 41.)

Velkajärjestelylain 1 § mukaan

”Maksukyvyttömän yksityishenkilön (velallisen) taloudellisen tilanteen korjaamiseksi voi tuomioistuin määrätä hänen velkojaan koskevista järjestelyistä (velkajärjestely) ja vahvistaa hänelle hänen maksukykyään vastaavan maksuohjelman niin kuin tässä laissa säädetään.” (VJL 1 §.)

Velkajärjestelyn tarkoituksena on, että velallinen käyttää omaisuutensa velkojensa maksuun maksuohjelman keston ajan. Velallisella on velkajärjestelyssä oikeus säilyttää vain perusturvaan kuuluva omaisuus, johon luetaan muun muassa omistusasunto, kohtuullinen asuntoirto- ja kaluste- ja tarpeeseen mukaiset henkilökohtaiset tavarat sekä työvälineet ja esineet, joita velallinen tarvitsee turvatakseen toimeentulonsa. Muu mahdollinen omaisuus on lähtökohtaisesti realisoitava ja käytettävä velkajärjestelyn piiriin kuuluvien velkojen maksuun. (Uitto 2010, 18.)

Maksuohjelmassa määrätään maksuohjelman kesto sekä paljon velallisen on maksettava velkajärjestelyyn liittyviä velkoja. Velalliselle tehdään maksuvaralaskelma, jonka mukaan määräytyy velallisen maksuvelvollisuus. Velallisen nettotulot ja välttämättömät menot selvitetään, kun lasketaan velallisen maksuvara. Maksukyky määräytyy maksuvaralaskelman mukaan. Maksuvaralaskelman ollessa negatiivinen, velallisella ei ole lainkaan maksukykyä. Maksuvaralaskelman ollessa positiivinen velallinen pystyy maksamaan osan velkajärjestelyyn kuuluvista veloista. Velalliselle tällöin laaditaan maksuohjelma, jossa maksuvelvollisuus on alennettu, jotta maksuvara kattaa alennetun velan määrän. (Uitto 2010, 19.)

Tuomioistuin vahvistaa tai hylkää laaditun maksuohjelmaehdotuksen. Useimmiten maksuohjelma vahvistetaan, jolloin se korvaa aiemmat velkojen sopimusehdot. Velallisen tulee noudattaa vahvistettua maksuohjelmaa ja noudattaa määrättyjä ehtoja. On tärkeää, että velallinen suorittaa maksuohjelman mukaisesti maksusuoritukset velkojille. Silloin, kun maksuohjelman kesto-aika on kulunut umpeen

ja velallinen on suorittanut kaikki maksuohjelmassa määrätyt suoritukset, annetaan velalliselle anteeksi ne velat, jotka kuuluvat velkajärjestelyn piiriin, joille ei tullut maksusuorituksia maksuohjelman mukaan. (Uitto 2010, 19.)

2.2 Velkaneuvonta

Velkaneuvonta kehittyi ja laajentui velkajärjestelyä koskevan lain tultua voimaan. Organisointiin osallistuivat kunnat, yleiset oikeusaputoimistot, yksityiset säätiöt kuten Takuu-Säätiö ja järjestöt. Lääninhallituksen ja kunnan tehtäväksi säädettiin talous- ja velkaneuvonnan järjestäminen. Velkaneuvoja antaa apua velalliselle velkajärjestelyn hakemisessa sekä neuvoo velkajärjestelyyn liittyvissä kysymyksissä ja opastaa yleisesti taloudellisissa asioissa. (Koulu ym. 2002, 542.) Talous- ja velkaneuvontalain (Laki talous ja velkaneuvonnasta 4.8.2000/713) tavoitteena on, että velkaneuvonta antaa tietoa ja neuvontaa talouden sekä velkojen hoitamiseen. Velkaneuvojan kuuluu avustaa maksuvaikeuksissa olevaa henkilöä taloudellisten asioiden suunnittelussa sekä etsiä ratkaisukeinoja mahdollisiin ongelmatilanteisiin. (Valkama 2004, 18.) Yksityishenkilöä avustetaan myös talouden pidon suunnittelussa sekä opastetaan mahdollisesti hakemaan oikeudellista apua. Laissa tarkoitettu talous- ja velkaneuvontapalvelu on velalliselle maksutonta. (Laki talous- ja velkaneuvonnasta 1 §.) Talous- ja velkaneuvonnassa avustetaan myös yrittäjävelallisia. (Oikeusministeriö 2015.)

Nykyisin yli puolella velallisilla, jotka ovat talous- ja velkaneuvonnan asiakkaina, pääosa veloista koostuu kulutusluotoista, pikavipeistä ja maksamattomista laskuista. Velat koostuvat tavallisesti useista eri velkatyypeistä. (HE 83/2014.) Holtiton elämäntyyli, oman talouden hoitamisen osaamattomuus tai motivaation puute ovat lisääntyneet velkaantumisen syinä. Luotonsaamisen helppous sekä talouden huono suunnittelu sekä halu pärjätä itse aiheuttavat velkaongelman syntymistä sekä pitkittävät sitä. (Rantala & Tarkkala 2008, 63.)

Vuonna 2012 tammi-huhtikuussa alle 30-vuotiaille nuorille rekisteröitiin 32 400 uutta velkomustuomiomerkinä. Suurin osa velkomustuomiosta on aiheutunut tili- ja kertaluotoista, puhelinlaskuista, verkkokaupan ostoksista tai maksamatta

jääneistä vuokrasta. Nuorten velkojen määrä on tilastokeskuksen mukaan 2000-luvulla melkein kaksinkertaistunut. Kasvu kuitenkin johtuu lähes kokonaan asuntolainoista. Nuoret hoitavat asuntolainansa, kulutusluotot aiheuttavat yleensä maksuvaikeudet. (Alli 2015.) Vuonna 2013 summaarisia eli riidattomia velkomusasioita tuli vireille käräjäoikeuksiin 429 419, kun taas vuonna 2006 summaarisia riita-asioita tuli vireille 150 000. Asiamäärien kasvuun ovat vaikuttaneet varsinkin kulutusluottojen ja pikavippien yleistymisen vuodesta 2005 lähtien. (Oikeusministeriö 2015.)

Velkaneuvontaan hakeutuu myös velallisia, jotka ovat tulleet sosiaaliviranomaisen tai ulosottomiehen ehdotuksesta, mutta he saattavat olla passiivisia, varsinkin kun asioiden hoitamiseen vaaditaan, että velkoja selvitetään ja hankitaan tarvittavia asiakirjoja. (Sunila 1999, 35.) Velkaantumiseen liittyy usein myös häpeää ja syyllisyyttä, mikä saattaa lamaannuttaa velallisen. Velkojen selvittäminen voi olla velalliselle henkisesti tuskallista. (Sunila & Järvelä 1994, 150.)

Velallisen tulee neuvotella velkojien kanssa ennen kuin hän jättää velkajärjestelyhakemuksen tuomioistuimeen. Usein velallinen kääntyy velkaneuvojan puoleen neuvotteluvaiheessa. (Koulu ym. 2002, 547.) Ennen kuin velallinen voi hakea velkajärjestelyä, on hänen pyrittävä pääsemään sovintoratkaisuun velkojien kanssa. Yleensä edellytyksenä on, että osista veloista luovutaan ja velalliselle sovitaan maksuaikataulu lopuille veloille. Velkajärjestelyä ei tarvitse hakea, jos velallinen kykenee maksamaan sovittuja alennettuja velkoja. Virallista velkajärjestelyä voi hakea, jos sovinto ei ole mahdollista. (Uitto 2010, 17.) Velallinen tarvitsee asiantuntevaa apua tuomioistuinmenettelyssä sekä taloudellisen tilanteensa selvittämisessä, kuntoon saattamisessa sekä suunnittelussa. (Koulu ym. 2002, 542.)

Velkaneuvonnan tavoitteena on antaa apua sosiaalisen luoton ja opintososiaalisen luoton sekä Takuusäätiön takauksen hakemisessa. Sen lisäksi, että velallista avustetaan velkajärjestelyhakemuksen laatimisessa niin velkaneuvojat avustavat velkajärjestelyprosessissa eli asiakirjojen hankkimisessa sekä laativat lausumia ja vastineita. (Helsingin kaupunki 2014.) Useimmat velkajärjestelyhakemukset, jotka tulevat käräjäoikeuteen vireille ovat velkaneuvojan laatimia ja ne saapuvat

hakijan kotikaupungin velkaneuvontatoimistosta. Talous- ja velkaneuvonta auttaa velallista myös maksuohjelman muutoshakemuksissa. (Rantala & Tarkkala 2008, 42 – 43.)

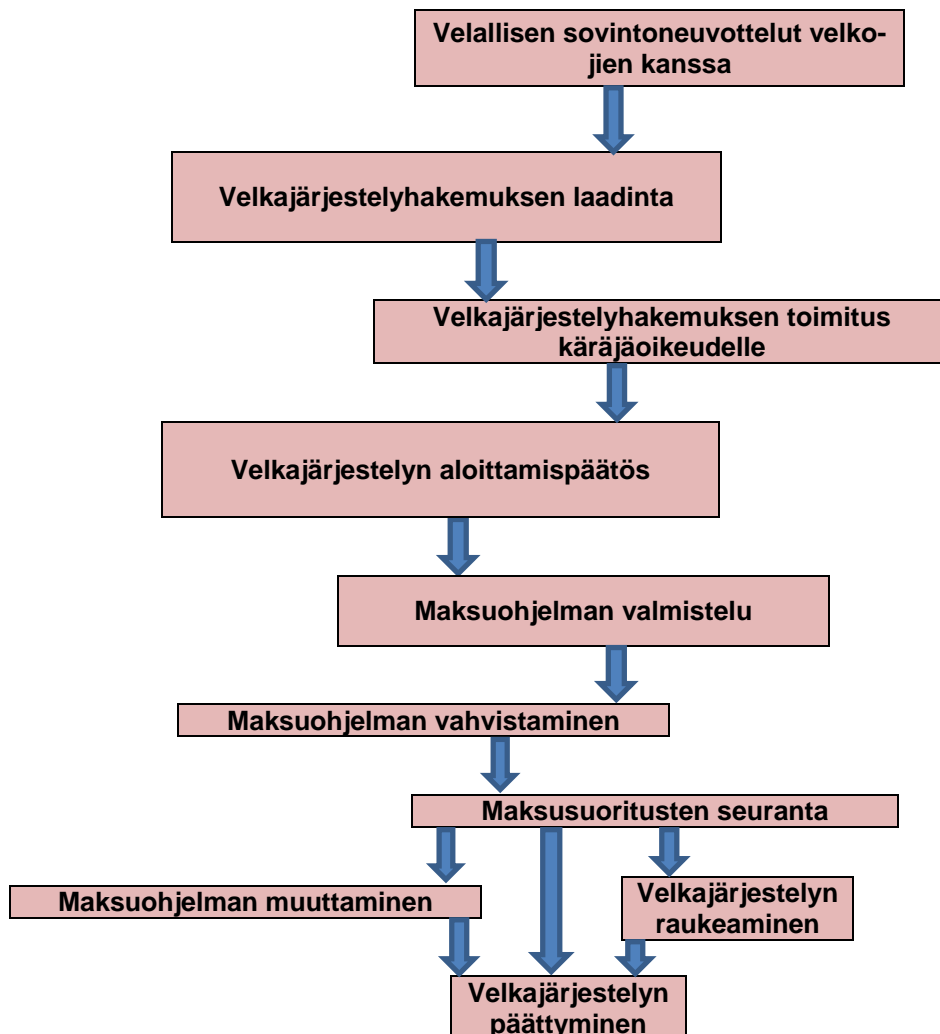
2.3 Hakija

Oikeudenkäymiskaaren 8 luvun 1 § mukaan hakemusasia pannaan vireille käräjäoikeuteen kirjallisella hakemuksella. (OK 8 luku 1 §.) Velkajärjestely tulee vireille hakemuksesta, joka on toimitettava käräjäoikeuden yleiskansliaan. (VJL 8 §.) Tuomioistuinkäsittelyssä on soveltuvin osin noudatettu riita-asioiden alioikeuskäsittelyssä koskevia sääntöjä. Velkajärjestelystä päättää se tuomioistuin, joka on velallisen yleinen oikeuspaikka, tai jos velalliset hakevat yhdessä velkajärjestelyä, se tuomioistuin, joka on jonkun hakijan yleinen oikeuspaikka. (VJL 49 §; Uitto 2010, 96 – 97.)

Kirjallinen velkajärjestelyhakemus on oltava määrämuotoinen ja se on laadittava oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisesti. Hakemus voidaan jättää tutkimatta, jos se ei ole laadittu vahvistaman kaavan mukaisesti. Hakemus voidaan tehdä myös eri asiakirjalle, jos sen sisältö vastaa kaavaa. Kuitenkin velalliset käyttävät melkein aina valmista lomaketta. (Uitto 2010, 97.) Velkajärjestelyä voivat hakea yhdessä myös puoliset, yhteisvastuulliset kanssavelalliset ja velallinen ja takaaja yhdessä. (VJL 8 §.) Velkajärjestelyhakemus löytyy oikeuslaitoksen internetsivuilta. Tämän lisäksi internetsivuilta löytyy muita velkajärjestelyyn liittyviä lomakkeita kuten maksuohjelma yksityishenkilön velkajärjestelyä varten sekä lomake lisäsuoritusvaatimuksesta. (Oikeus 2014.)

Kun tuomioistuin on tehnyt päätöksen velkajärjestelyn aloittamisesta, velkajärjestelyn oikeusvaikutukset alkavat. Velkajärjestelyn aloittamisen jälkeen tulevat voimaan maksu-, vakuudenasettamis-, perintä-, ulosmittaus- ja täytäntöönpanokiello. Myös velkojen viivästyskoron kertyminen lakkaa. Tavoitteena on rahoittaa tilanne, jotta velalliselle voidaan laatia ja vahvistaa maksuohjelma. (Uitto 2010, 18.)

Oheinen kuvio kuvaa velkajärjestelyn vaiheet pääpiirteissään. (Uitto 2010, 20)
Opinnäytetyön tavoitteena on tarkastella velkajärjestelyn edellytyksiä ja esteitä.

Kuva 1. Yksityishenkilön velkajärjestelyn vaiheet. (Uitto 2010, 20.)

Kuten oheinen kuvio osoittaa velallisen on ensiksi pyrittävä sovintoneuvotteluihin velkojien kanssa. Silloin, kun se ei ole mahdollista, velallisen on laadittava velkajärjestelyhakemus, joka toimitetaan käräjäoikeudelle. Tuomioistuin tekee päätöksen velkajärjestelyn aloittamisesta. Tämän jälkeen valmistellaan maksuohjelma, joka vahvistetaan tuomioistuimessa. Maksusuorituksia seurataan ja maksuohjelmaa voidaan hakemuksesta muuttaa tai hakea velkajärjestelyn raukeamista. Yksityishenkilön velkajärjestelyn vaiheet päättyvät velkajärjestelyn päättymiseen.

3 VELKAJÄRJESTELYN EDELLYTYKSET

3.1 Yleistä

Velkajärjestely voidaan myöntää sellaiselle henkilölle, jolla on kotipaikka Suomessa. Velallinen ei saa olla konkurssissa. Velallisen kotipaikalla tarkoitetaan, että hän asuu Suomessa, missä hänen varsinainen kotinsa on. Velkajärjestelyssä kansalaisuudella ei ole merkitystä, sillä velkajärjestely voidaan myöntää Suomessa asuvalle ulkomaalaiselle ihmiselle. Merkitystä ei ole myöskään esimerkiksi mistä maasta velallinen velkaa on ottanut. Suomessa asuvan henkilön esimerkiksi Saksasta otetut lainat voidaan järjestellä velkajärjestelylain säännösten mukaisesti. Ennen velkajärjestelyyn hakeutumista velallisen on pyrittävä saamaan aikaan sellainen järjestely, jolla hän voi suorittaa maksuvelvollisuutensa. (Uitto 2010, 25 - 26.)

Velallinen voi saada myös vapaaehtoista rahoitusta maksaakseen velkansa. Kyse voi olla esimerkiksi siitä, että velallinen saa Takuu-Säätiön takauksen. Velallista ei voida pitää maksukyvyttömänä, jos vapaaehtoiseen järjestelyyn on mahdollisuus. Velkajärjestelyä ei voi tällöin saada. (Uitto 2010, 27.) Takaus on tarkoitettu velkakierteeseen joutuneille ihmisille. Velkakiiriin johtaneet syyt pitää olla hallinnassa eikä saa olla näkyvissä riskejä joutua uudestaan velkaongelmiin. Takaus on tarkoitettu saatavaksi vain kerran. (Takuusäätiö 2014.)

Velkajärjestely voidaan VJL 9 § mukaan myöntää maksukyvyttömälle velalliselle, jos

”1) maksukyvyttömyyden pääasiallisena syynä on velallisen maksukyvyyn olennainen heikentyminen sairauden, työkyvyttömyyden, työttömyyden tai muun olosuhteiden muutoksen vuoksi pääasiassa ilman velallisen omaa syytä; tai

2) velkajärjestelyyn on muuten painavat perusteet ottaen huomioon velkojen ja niihin liittyvien velvoitteiden määrä suhteessa velallisen maksukykyyn,

eikä velallinen kohtuudella kykene parantamaan maksukykyään voidakseen selviytyä veloistaan aiheutuvista menoista.” (VJL 9 §.)

3.2 Maksukyvyttömyys

Velkajärjestelyn edellytyksenä on, että velallinen on maksukyvytön. (Koulu ym. 2002, 549.) Maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan sitä, että velallinen on muuten kuin tilapäisesti kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä. Maksukyvyttömyys arvioidaan siten onko velallisella erääntyntä velkaa. Maksukyvyttömyyttä ei ole, jos velat eivät ole erääntyneet. (Uitto 2010, 28.)

Velkajärjestelylain 4 § mukaan velallisen maksukykyä arvioitaessa on otettava huomioon:

- 1) ”velallisen varallisuuden rahaksi muuttamisesta saatavat varat
- 1) velallisen tulot sekä hänen ansaintamahdollisuutensa ottaen huomioon hänen ikänsä, työkykynsä ja muut olosuhteet
- 2) velallisen välttämättömät elinkustannukset
- 3) velallisen elatusvelvollisuus; sekä
- 4) muut velallisen taloudelliseen asemaan vaikuttavat seikat.” (VJL 4 §.)

Varallisuus, joka ei kuulu perusturvaan on käytettävä velkojen maksuun. Se tarkoittaa kyseessä olevan omaisuuden realisointia ja varojen käyttämistä velkojen maksuun. Jos velallisella on yhtä paljon perusturvaan kuulumatonta varallisuutta kuin hänellä on velkaa, ei velallinen ole maksukyvytön. Jos omaisuus on poikkeuksellisesti sellaista, minkä realisointi on aikaa vievää, voidaan hänelle myöntää velkajärjestely. (Uitto 2010, 29.)

Ku arvioidaan velallisen maksukykyä, on otettava huomioon velallisen tosiasialliset tulot sekä ansiomahdollisuudet. Maksukyvyyn arvioinnissa ei ole merkitystä onko tulo veronalaista vai ei tai voidaanko niitä ulosmitata. Velallisen tuloja ovat palkka, palkkiot sekä muut rahana suoritettavat etuudet. Lisäksi tuloja ovat eläke sekä erilaiset etuudet kuten esimerkiksi työttömyyskorvaukset, työttömyyskassaavustus tai päiväraha. Elinkeinotuloa on elinkeinoelämää harjoittavan velallisen

tulot. Sosiaaliset etuudet ja avustukset katsotaan tuloiksi, jos niillä on vaikutusta velallisen maksukykyyn. Esimerkkinä avustuksesta ovat opintoraha, asumistuki ja lapsen kotihoidon tuki. (Uitto 2010, 30 - 31.)

Tämän lisäksi on velallisen maksukykyä arvioitaessa on otettava huomioon myös velallisen välttämättömät elinkustannukset, joita ovat asumismenot sekä päivittäiseen toimeentulon turvaamiseen tarvitsemat varat. Velallisen on käytettävä velkojensa maksuun kaikki ne tulot, mitä ei tarvita välttämättömiin menoihin, jotka koostuvat elinkustannuksista ja elatusvelvollisuudesta. (VJL 5 §.) Maksukykyyn vaikuttaa myös elatusvelvollisuus. Avioliitossa oleva velallinen on velvollinen osallistumaan puolison elatukseen sekä puolisoiden tulee ottaa osaa perheen talouteen. Vanhemmat ovat elatusvelvollisia lapseen nähden. Elatusapu huomioidaan sen suuruisena kuin velallinen sitä maksaa. (Avioliittolaki 46 §; Uitto 2010, 31- 32.)

3.3 Sosiaalinen suorituseste

Velkajärjestelylain 9 §:n 1 kohdan mukaan maksukyvyttömyyden pääsyynä on oltava sosiaalinen suorituseste. Tällä tarkoitetaan sellaista tilannetta, jolloin velallisen maksukyvyyn heikentyminen johtuu yllättävästä tilanteesta tai tapahtumasta, johon hän itse ei ole voinut vaikuttaa. Sosiaalinen suorituseste johtuu tapahtumasta, joka vaikuttaa velallisen taloudelliseen tilanteeseen, jolloin varallisuus laskee tai maksut kasvavat. Tämä johtaa maksukyvyyn heikkenemiseen. Sosiaalinen suorituseste on kyseessä vain, jos olosuhteiden muutos on yllätyksellinen. Velallisella ei saa olla etukäteen tietoa olosuhteiden muutoksesta. Velallinen ei voi vedota sosiaaliseen suoritusesteeseen, jos hän on ollut velkaa tehdessään tietoinen epäedullisista tapahtumista. Hänen on täytynyt ymmärtää esteen vaikuttavan maksukykyyn siten, ettei hän suoriudu velvoitteistaan. (Uitto 2010, 32 - 33.)

Sosiaalisesta suoritusesteestä puhutaan, kun maksukyvyttömyyden syynä on pääasiallisesti sairaus, työkyvyttömyys, työttömyys tai olosuhteiden muutoksesta

johtuva maksukyvyyn olennainen heikkeneminen., jota ei voi pitää velallisen aiheuttamana. Usein syy maksukyvyttömyyteen on työttömyys. Sosiaalisena suoritusesteenä on pidetty myös muutoksia esimerkiksi perhesuhteissa kuten avioero, perheenjäsenen kuolema sekä muutos asumisololoissa tai työsuhteessa. (Koulu ym. 2002, 550 – 551.) Useimmissa velkajärjestelyhakemuksissa velallinen on vedonnut työttömyyteen, jolloin tuomioistuimen on katsottava onko työttömyys ohimenevää ja voiko velallinen pystyä työllistymään. Yleisen korkotason nouseminen sekä verotuksen kiristyminen ei ole pidetty hyväksyttävänä sosiaalisena suoritusesteenä. (Koulu ym. 2010, 122.)

3.4 Painavat perusteet

Velkajärjestely voidaan myöntää myös silloin, kun velallinen on maksukyvytön ja velkajärjestelyyn on muuten painavat perusteet. Tällöin huomioidaan velkojen määrä ja niiden suhde velallisen maksukykyyn. (VJL 9 § 2 kohta.) Velkaantumisen ei ole täytynyt johtua hyväksyttävästä syystä tai muusta syystä, johon velallisella ei ollut mahdollisuus vaikuttaa. (Koulu & Lindfors 2010, 122.)

Maksukyvyttömyyden syyllä ei ole merkitystä tai johtuuko se velallisen olosuhteissa tapahtuneista muutoksista. Tarkoituksena on tutkia, mikä on velkojen määrän ja velallisen maksukyvyyn välinen epäsuhde. Tällaisessa tilanteessa velallisen maksukyky suhteessa velkojen määrään on erittäin pieni. Maksukyvyyn ja velkojen välillä on silloin niin olennainen epäsuhde, jolloin velallinen ei kykene suoriutumaan veloistaan ilman velkajärjestelyä. Painavia perusteita on silloin, jos velallinen ei pysty useiden vuosien aikana maksamaan velkaansa lainkaan. (Uitto 2010, 36.) Aikaa ei kuitenkaan voida yksin pitää ratkaisevana tekijänä. (HE 83/2014.)

Ohessa on korkeimman oikeuden ratkaisu, jossa velallisen velkajärjestelyhakemukselle on katsottu olevan painavia syitä.

KKO:2014:52 S2013/157

”A:n velkajärjestelylle oli yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 10 §:n 7 kohdassa tarkoitettu este. A:n pääasiallinen velkaantuminen oli tapahtunut vuosien 2008 ja 2009 aikana. Ottaen huomioon A:n toimet velkojen maksamiseksi, hänen olosuhteensa ja velkajärjestelyn merkitys asianosaisille sekä esteperusteena olevat velkaantumiseen johtaneet syyt velkajärjestelyn myöntämiselle katsottiin olevan yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 10 a §:ssä tarkoitettuja painavia syitä.”

3.5 Velkajärjestelyn estyminen väliaikaisesta syystä

Velkajärjestelyä ei voida myöntää, jos velallisella ei ole väliaikaisena pidettävästä syystä maksuvaraa tai velallinen ei kykene maksuvarallaan maksamaan enempää kuin tavallisia velkojaan vähäisenä pidettävää määrää. Velallisen ansaintamahdollisuudet otetaan huomioon, kun arvioidaan syyn väliaikaisuutta ja maksuvaran määrää. Jos maksuvaran puuttuminen tai vähäisyys johtuu yhtäjaksoisesti tai vähin keskeytyksin yli 18 kuukautta kestäneestä työttömyydestä, kyse ei ole väliaikaisesta syystä. (VJL 9 a §.)

Ansaintamahdollisuuksia heikentää yleensä ikääntyminen sekä pitkäaikaistyöttömyys. Yleensä väliaikainen syy maksuvaran puuttumiseen tai vähäisyyteen on opiskelu, työttömyys, äitiysloma, sairausloma, hoitovapaa, opintovapaa, vuorotteluvapaa tai juuri aloitettu yritystoiminta. Velallisen taloudellinen tilanne ja maksukyky ovat vakiintumaton johtuen väliaikaisesta syystä. Kun tilanne on vakiintunut, voidaan arvioida velallisen mahdollisuutta saada velkajärjestely. (Uitto 2010, 41.)

4 VELKAJÄRJESTELYN ESTEET

4.1 Yleiset esteet velkajärjestelylle

Vaikka yleiset edellytykset täyttyisivätkin, velkajärjestelyhakemus voidaan hylätä, mikäli velkajärjestelylle on laissa tarkoitettu este. Yleisen yhteiskunta- ja maksu-moraalin kannalta on tärkeää, ettei sellainen velallinen pääse velkajärjestelyyn, jonka velkaantumiseen liittyy moitittavuutta. (HE 83/2014.) Tarkoituksena on es-tää sellaisten henkilöiden pääsy velkajärjestelyyn, jotka ovat omalla toiminnallaan aiheuttaneet maksukyvyttömyytensä. (Uitto 2010, 46 - 47.)

Laissa on kymmenenkohtainen luettelo esteperusteista. Velkajärjestelylain 10 §:n mukaan, jollei 10 a §:stä muuta johdu, velkajärjestelyä ei voida myöntää, jos

”1) velalliselle on määrätty rikoksen perusteella maksuvelvollisuus eikä velkajär-jestelyn myöntämistä voida pitää perusteltuna velan määrä, rikoksen laatu, vahin-gon kärsineen asema ja muut seikat huomioon ottaen;

2) velallinen on epäiltynä esitutkinnassa tai syytteessä rikoksesta taikka hänen sy-ykseen on luettu rikos, ja hänelle voidaan määrätä rikoksen perusteella maksuvel-vollisuus eikä velkajärjestelyn myöntämistä voida pitää perusteltuna velan määrä, rikoksen laatu, vahingon kärsineen asema ja muut seikat huomioon ottaen;

3) merkittävänä pidettävää velkaa on syntynyt elinkeinotoiminnassa, jossa on me-netelty törkeän sopimattomasti velkojia kohtaan tai laiminlyöty olennaisesti muusta kuin maksukyvyttömyydestä johtuvasta syystä lakisääteisiä velvollisuuksia tai joka on ollut pääasiallisesti keinottelunluonteista;

4) velallinen on olemassa olevien tai odotettavien taloudellisten vaikeuksiensa vuoksi sopimattomasti heikentänyt taloudellista asemaansa tai suosinut jotakuta velkojaa taikka muutoin järjestellyt taloudellista asemaansa velkojien vahingoitta-miseksi, tai on todennäköisiä syitä epäillä velallisen menettelleen näin;

5) velallinen on ulosottomenettelyssä pakoillut, salannut tulojaan tai varojaan taikka antanut niistä vääriä tai harhaanjohtavia tietoja;

6) velallinen on tahallaan antanut velkojalle taloudellisesta asemastaan vääriä tai harhaanjohtavia tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet luoton myöntämiseen, ja velallisen menettelyä on luoton määrä ja muut olosuhteet huomioon ottaen pi-dettävä erityisen moitittavana;

7) velkojen perusteesta ja syntyolosuhteista, velallisen tavasta hoitaa talouttaan tai muista seikoista voidaan päätellä olevan todennäköistä, että velallinen on vel-kaantunut harkitusti velkajärjestelyä silmällä pitäen tai velallisen velkaantumiseen

johtaneita toimia voidaan kokonaisuutena arvioiden pitää piittaamattomina ja vastuuttomina ottaen huomioon velallisen ikä, asema ja muut olosuhteet sekä se, ovatko luotonantaja toimineet vastuullisesti;

8) velallinen on velkajärjestelyä varten antanut taloudellisesta asemastaan vääriä tai harhaanjohtavia tietoja,

laiminlyönyt 6 §:ssä säädetyn tietojenantovelvollisuutensa tai 7 §:ssä säädetyn myötävaikutusvelvollisuutensa, rikkonut 12 §:ssä säädetyn maksu- ja vakuudenasettamiskiellon tai muutoin menettelyllään tai laiminlyönnillään vaikeuttanut velkajärjestelyä;

9) on perusteltua syytä olettaa, että velallinen ei tulisi noudattamaan maksuohjelmaa; tai

10) velalliselle on aikaisemmin vahvistettu maksuohjelma.” (VJL 10 §; Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta 10 §.)

4.2 Rikollinen toiminta ja rikosepäily

Vaikka yleiset edellytykset velkajärjestelylle täytyisivätkin, velkajärjestely voidaan olla myöntämättä, jos velkajärjestelyn myöntämistä ei pidetä perusteltuna rikoksen takia maksettavaksi määrättyjen velkojen järjestelemiseksi. Huomioon otetaan tällöin rikoksesta johtuva velan määrä, rikoksen laatu, vahingon kärsineen asema sekä muut seikat. Rikollinen toiminta ei sinänsä muodosta estettä velkajärjestelylle, vaan edellytyksenä on, että toiminnan seurauksena on aiheutunut maksamatonta velkaa. Vaikka velalliselle olisi määrätty rikoksen perusteella suuri korvausvelvollisuus, se ei välttämättä muodosta estettä velkajärjestelylle, jos velallinen on suorittanut korvausvelvollisuutensa joko kokonaan tai suurilta osin. Jäljellä olevaa velkaa ei voida siten pitää esteenä velkajärjestelylle. (Uitto 2010, 49.)

Ratkaisevassa asemassa on se onko maksuvelvollisuus määrätty rikoksen perusteella vai ei. Sillä ei ole merkitystä onko maksuvelvollisuus määrätty rikosoiden käynnissä vai hallinnollisessa menettelyssä. Yleensä velkajärjestely voidaan olla myöntämättä, jos velat perustuvat ainoastaan rikokseen. (Uitto 2010, 49.)

Oheisessa korkeimman oikeuden ratkaisussa velallisen velkajärjestelylle ei ollut painavia syitä, sillä velallinen ei ole suorittanut velkojaan, joista melkein kaikki ovat olleet rikosperusteisia.

KKO:2012:42 S2011/446

”Velkajärjestelylle oli yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 10 §:n 1 kohdassa tarkoitettu este. Melkein kaikki velkajärjestelyn piiriin kuuluvat velat olivat rikosperusteisia. Hakija oli velkaantumisestaan lähtien ollut koulutustaan vastaavassa työssä, mutta ei ollut osaksikaan suorittanut velkojaan. Hakijan velkajärjestelylle ei ollut painavia syitä.”

Rikosepäilyn kohdalla esteperuste velkajärjestelylle on voimassa niin kauan kuin rikosasiaa käsitellään tuomioistuimessa. Jos alempi oikeusaste on tehnyt rikosasiassa hylkäävän päätöksen, ei se aiheuta esteen poistumista, jos asiassa on haettu muutosta ylemmältä oikeusasteelta. Silloin, kun rikosasian käsittely on päättynyt tuomioistuimessa, ei velkajärjestelylain 10 §:n 2 kohdan mukaista estettä enää ole. Velkajärjestely voi estyä, jos rikosasiassa langetetaan tuomio. (Uitto 2010, 52 -53.)

Mikäli velkajärjestelyhakemus hylätään ja syytteet velallista vastaan hylätään tai häntä ei tuomita vahingonkorvausvastuuseen, voi velallinen hakea uudelleen velkajärjestelyä sen jälkeen kun rikosasia on lainvoimainen. Rikosepäily muodostaa esteen vain kunnes rikostuomio on lainvoimainen tai asiassa on tehty syyttämättäjäättämispäätös. Useimmiten kuitenkin velkajärjestelyasia jää odottamaan siihen saakka kunnes rikosasia on käsitelty oikeudessa. (Uitto 2010, 53.)

4.3 Keinottelun luonteinen elinkeinotoiminta

Jos velallisella on aiheutunut velkajärjestelylain 10 §:n 3 kohdan mukaisesta toiminnasta merkittävä velka tai useita velkoja ja niiden yhteismäärä voidaan pitää merkittävänä, niin se voi aiheuttaa velkajärjestelyn estymisen. Se ei ole merkityksellistä millaisen osan kyseiset velat muodostavat kaikista velallisen veloista. (Uitto 2010, 54.)

Törkeän sopimattomalla menettelyllä elinkeinotoiminnassa tarkoitetaan sellaista toimintaa, jonka perusteella velallinen voidaan määrätä liiketoimintakieltoon. Sillä

ei ole merkitystä onko elinkeinotoiminta päättynyt konkurssiin vai ei eikä liiketoimintakiellon määrittämisen ajankohdalla tai sen voimassaoloajalla. Mitä pitempi aika liiketoimintakiellon määrittämisestä on kulunut, sitä helpommin voidaan katsoa, että velalliselle voidaan myöntää velkajärjestely. (VJL 10 a §.) Velallisen menettelyn törkeää sopimattomuutta voi olla esimerkiksi omaisuuden siirto velkojien ulottumattomiin juuri ennen konkurssia tai verotuksen tai yrityksen kirjanpitoon liittyvät laiminlyönnit. (Uitto 2010, 54.)

Törkeän sopimattomana menettelynä voidaan pitää myös velkojien etua loukkaavaa menettelyä. Esimerkiksi seuraavissa tapauksissa voi olla kyseessä vastaavanlaisista tilanteista:

”Velallinen luovuttaa vastoin rahoitusyhtiön kanssa tekemäänsä sopimusta haltuunsa saamaansa omaisuutta edelleen ja aiheuttaa näin sopijakumppanilleen huomattavaa taloudellista vahinkoa.”

”Verojen ja vakuutusmaksujen jatkuvat laiminlyönnit ja toiminnan jatkaminen siitä huolimatta, että toimintaan liittyviä velkoja on jo pitkältä ajalta ollut perittävä ulosotossa’

”Yhtiölle otettuja lainoja on käytetty yksityisottoihin.”

”Laiminlyöntien kokonaisuus on huomattava, vaikka yksittäinen laiminlyönti ei sitä olisikaan.” (Uitto 2010, 55.)

Laiminlyönnin laajuus ja merkittävyys on huomioitava, kun arvioidaan lakisääteisten velvollisuuksien laiminlyönnin oleellisuutta. Kuitenkin laiminlyönnin laajuutta ja merkittävyyttä on arvioitava tapauskohtaisesti. Laiminlyönnistä ei todennäköisesti muodostu esteitä velkajärjestelylle riippuen siitä, mitä lievemmäksi tilanne katsotaan. Laiminlyöntien toistuvuus ja suunnitelmallisuus voivat olla esteenä velkajärjestelylle. Edellytyksenä kuitenkin on se, että toiminnasta aiheutunut vahinko on suuri. Lisäksi, jos henkilö on laiminlyönyt kirjanpitovelvollisuutensa, niin kirjanpidon laiminlyöntiä voidaan pitää olennaisena. Laajamittainen velkarahalla rahoitettu elinkeinotoiminta katsotaan keinottelunluonteiseksi elinkeinotoiminnaksi. (Uitto 2010, 55 – 57.)

4.4 Taloudellisen aseman heikentäminen

Velkajärjestelyä ei voida myöntää, jos velallinen on olemassa olevien tai odotettavien taloudellisten vaikeuksiensa vuoksi sopimattomasti heikentänyt taloudellista asemaansa tai suosinut jotain velkojaa. (VJL 10 § 4.)

Velkajärjestely voi estyä velallisen velkojien vahingoksi tekemien taloudellista asemaa heikentävien järjestelyjen takia. Kyse on usein sellaisesta menettelystä, joka täyttää takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain tunnusmerkistön. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta on, kun velallinen lahjoittaa tai myy omaisuuttaan alihintaan. Tällainen myynti tapahtuu yleensä perheenjäsenille tai lähiomaisille silloin, kun velallinen on taloudellisessa ahdingossa. Tyypillistä on, että tällaisen toiminnan tarkoituksena on siirtää varoja ulottumattomiin velkojilta. Velallinen lisäksi usein pitää itsellään elinikäisen käyttöoikeuden lahjoittamaansa omaisuuteen. Velallinen voi heikentää sopimattomasti taloudellista asemaansa myöntämällä luottoa läheisille. Velkajärjestelyä ei voida välttämättä myöntää henkilölle, joka tarkoituksellisella toiminnallaan on vahingoittanut velkojien etua ja hänen toimiaan voidaan pitää sopimattomana. Velallinen saattaa järjestää taloudellisen tilanteensa siten, että velkojat jäävät ilman suorituksia. (Uitto 2010, 59 – 60, 62.)

4.5 Vilpillinen käyttäytyminen ulosottomenettelyssä

Velkajärjestelyä ei voida myöntää, jos velallinen on ulosottomenettelyssä pakoillut, salannut tulojaan tai varojaan taikka antanut niistä vääriä tai harhaanjohtavia tietoja. (VJL 10 § 5 kohta.) Velalliselle lähetetään UK 3:3.3 mukainen vireille tuiloilmoitus, kun täytäntöönpanon peruste saapuu ulosottovirastoon. Velallinen saa tiedon, että asia on siirtynyt ulosottoon. Ilmoitusta ei tarvitse antaa, jos vastaajan olinpaikka on tuntematon tai on aiheellista olettaa ilmoituksen vaikeuttavan täytäntöönpanoa. (UK 3:33 §.) Tällöin ei tarvitse antaa ulosmittauksen ennakoilmoitusta. Ulosottomies on kirjallisesti pyydettävä poliisia noutamaan ulosottokäärän 4:59.2 § nojalla tietojenantovelvollisen ulosottoselvitykseen, jos velallinen ei itse saavu paikalle. (Uitto 2010, 67.)

Velallinen voi silti pakoilla ulosottomiestä. Tällainen käyttäytyminen voi olla esteenä velkajärjestelylle. Velalliselle voidaan antaa OK 11:7.1 mukainen sijaistiedoksianto, jos hänen oletetaan välttelevän tiedoksiantoa. Velalliselle voidaan tehdä ulosottokaaren mukainen ulosottoselvitys, jossa pyritään selvittämään velallisen tulot ja varallisuus sekä muut oikeustoimet, jotka ovat haitallisia velkojille ja jotka voidaan mahdollisesti peräyttää takaisinsaannin avulla. Velkajärjestelylle voi muodostua este, jos velallinen ei ole ilmoittanut tulojaan tai varallisuuttaan tai on antanut niistä vääriä tai harhaanjohtavia tietoja. (Uitto 2010, 67- 68.)

4.6 Harkittu velkaantuminen

Velkajärjestelyä ei voida myöntää, jos velkojen perusteesta ja syntyolosuhteista, velallisen tavasta hoitaa talouttaan tai muista seikoista voidaan päätellä olevan todennäköistä, että velallinen on velkaantunut harkitusti velkajärjestelyä silmällä pitäen. (VJL 10 § 7 kohta.)

Velan perusteet, syntyolosuhteet, velallisen tapa hoitaa taloutta ja muut olosuhteet ovat asioita, joita tulee huomioida. Arvioidessa kevytmielistä velkaantumista täytyy saada pohtia asioita kuten onko mahdollisesti velat päävelkavastuita vai takausvastuita, onko velkaa moneen eri suuntaan, miten velallinen on velkoja hoitanut, onko velallinen velkaantunut lisää, vaikka velallisella on ollut maksuvaikeuksia, mihin velkaa on tarkoitettu käytettävän esimerkiksi asunto, eläminen vai muu ylellisyyteen liittyvä kuluttaminen sekä onko annettu takauksia läheisille vai muille etäisille ihmisille. (Uitto 2010, 70.) Talous- ja velkaneuvojien arvion mukaan yli 40 prosentille hakijoille, joille haettiin velkajärjestelyä käräjäoikeudelta, oli esteenä ”ilmeisen kevytmielinen velkaantuminen”. Tämä johtuu siitä, että velallisen velat koostuvat pääasiassa kulutusluotoista, vipeistä ja maksamattomista laskuista. (HE 83/2014.)

Velallinen on saattanut ottaa joskus hankkia velkaa tarkoituksellisesti mahdollisesti velkajärjestelyä silmällä pitäen. Esimerkkinä voidaan pitää tilannetta, jossa velallisella ei ole ollut tarvetta velan ottamiseen toimeentulon turvaamiseen, vaan

velallinen olisi selvinnyt veloistaan, mutta on tullut uuden velan myötä maksukyvyttömäksi. Velallinen on saattanut käyttää tulonsa kulutukseen eikä ole maksanut velkojaan, minkä myötä hän on velkaantunut. Velallinen on siis itse aiheuttanut maksukyvyttömyytensä. (Uitto 2010, 71.)

4.7 Velvollisuuksien laiminlyönti velkajärjestelyssä

Yksityishenkilön velkajärjestely on tarkoitettu niille, jotka ovat vaikeassa velkatilanteessa. Velallisen on edesautettava velkajärjestelyn toteuttamista. Velallisen laiminlyönnit voivat aiheuttaa sen, että velkajärjestelyä ei myönnetä. Velallisen on annettava velkajärjestelyä hakiessaan oikeita tietoja, sillä virheellisen tiedon antaminen voi vaikeuttaa velkajärjestelyä. Esimerkkinä tällaisesta menettelystä on, että velallinen on ilmoittanut virheelliset osoitetiedot päästääkseen velkajärjestelyyn tai hän on ilmoittanut väriä tietoja omasta taloudellisesta asemastaan huonontaaakseen sitä. Tämän lisäksi velkajärjestelyhakemuksessa velallinen on voinut jättää ilmoittamatta tulojaan ja omaisuuttaan. Velallinen voi myös ilmoittaa sellaisen velan, jota ei todellisuudessa olekaan, jotta velkajärjestelyn edellytykset täyttyisivät tai jotta maksuvelvollisuus velkojille pienentyisi. (Uitto 2010, 78 -79.)

Velkajärjestely voi estyä, jos perustellusta syystä voidaan olettaa, että velallinen ei tule noudattamaan maksuohjelmaa. Huomioon on otettava velallisen käyttäytyminen sen jälkeen, kun velat ovat syntyneet. Velkajärjestelyn etu on katsottu tarkoitettavan niille, velallisille, jotka pyrkivät hoitamaan tosiasiasa vilpittömästi velkansa. (Koulu 2004, 151 - 152.) Maksuohjelma tulisi vahvistaa sellaiselle velalliselle, jonka kykyyn ja haluun noudattaa vahvistettua maksuohjelmaa voidaan luottaa. Osan velallisen elämäntavoista saadusta tiedosta voidaan olettaa, ettei velallinen tulisi noudattamaan maksuohjelmaa. Jos velallinen on tehnyt maksusuunnitelmia esimerkiksi ulosottomiehen kanssa, mutta on laiminlyönyt niitä, ei voida varmasti olettaa, että velallinen tulisi noudattamaan vahvistettua maksuohjelmaa. Vaikka velallinen on tehnyt maksusopimuksia velkojien kanssa, mutta ei ole noudattanut niitä, se ei vielä osoita, että velallinen ei tulisi noudattamaan vahvistettua maksuohjelmaa. Velallisen kyky noudattaa vahvistettua maksuohjelmaa

voidaan havaita silloin, kun maksuohjelmaa laaditaan. Laadittu maksuohjelma on sellainen, jota velallinen ei pysty noudattamaan. Syynä voi olla, että velallisella on useita velkajärjestelyn ulkopuolelle kuuluvia velkoja. Tällöin velallinen ei kykene noudattamaan maksuohjelmaa, jos kyseisten velkojen velkojat alkavat perimään velkojaan velalliselta. (Uitto 2010, 82 – 83.)

Velallisen rikollisen toiminnan perusteella voidaan olettaa, että velallinen ei kykene noudattamaan maksuohjelmaa. Jos velallinen on tehnyt rikoksen, josta hänet tuomitaan pitkään vankeusrangaistukseen, voidaan silloin olettaa, että hän ei kykene noudattamaan maksuvelvoitteitaan. (Uitto 2010, 83.)

4.8 Aikaisempi maksuohjelma

Velkajärjestelyä ei voida velkajärjestelylain mukaan myöntää, jos velalliselle on vahvistettu maksuohjelma. (VJL 10 § 10 kohta.) Velkajärjestelyn tarkoituksena on korjata velallisen taloudellinen tilanne pitkällä aikavälillä eikä tavoite ole, että se mielletään yleiseksi keinoksi selvittää maksuvaikeuksista ja veloista. Tällainen yleinen käsitys voi heikentää maksumoraalia. (Uitto 2010, 83 -84.) Lähtökohteisesti on katsottu, että velallinen voi saada vain kerran velkajärjestelyn. (Koulu 2004, 151.)

Tuomioistuimella voi olla vaikeuksia saada tietoa siitä, onko velalliselle myönnetty velkajärjestely, jos velallinen ei sitä itse ilmoita, sillä tiedot velkajärjestelystä poistuvat eri rekistereistä melko nopeasti. Velkajärjestelyä koskevia tietoja löytyy oikeusministeriön ylläpitämästä velkajärjestelyrekisteristä, Suomen Asiakastieto Oy:n ja Bisnode Finland Oy:n ylläpitämästä luottotietorekisteristä. (Uitto 2010, 84.)

Velkajärjestelylle ei ole sinänsä estettä, jos velkajärjestelyhakemus on aiemmin hylätty, peruutettu tai jäänyt sillensä. Velallinen ei voi hakea uudelleen velkajärjestelyä kokonaan samanlaisen velkajärjestelyhakemuksen perusteella, jos hakemus on aiemmin hylätty. Hakijan on esitettävä uusia perusteita velkajärjestelyhakemukseensa, jotta se menestyisi käräjäoikeudessa. (Uitto 2010, 85.)

Tuomioistuimen vahvistama velkajärjestelyhakemus voi pelkästään olla esteenä. Jos velallinen on tehnyt vapaaehtoisen velkajärjestelyn velkojien kanssa ja saanut velat anteeksi, ei se muodosta estettä tuomioistuimen vahvistamaan velkajärjestelyyn, jos edellytykset velkajärjestelylle ovat olemassa. (Uitto 2010, 85.)

4.9 Velkajärjestelyn myöntäminen esteestä huolimatta

Velkajärjestelylain mukaan velkajärjestely voidaan 10 §:ssä säädetystä esteestä huolimatta myöntää, jos siihen on painavia syitä, kun otetaan huomioon erityisesti velallisen toimet velkojen maksamiseksi, velkaantumisesta kulunut aika ja muut velallisen olosuhteet sekä velkajärjestelyn merkitys velallisen ja velkojien kannalta. (Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta 10 a §.)

Estetilanteessa päätös siitä, että velkajärjestely myönnetään, perustuu kokonaisuuskantaan. Tuomioistuimen on silloin harkittava voidaanko velalliselle myöntää esteestä huolimatta. Tuomioistuimen on arvioitava päätöstä tehdessään, että se on säännöksen ja lain hengen mukainen. (Uitto 2010, 86.)

Jos velkajärjestelystä on kulunut aikaa, sillä saattaa olla velkajärjestelyn kannalta myönteisiä vaikutuksia. Velallinen ei enää toimi esteperusteen tarkoittamalla tavalla tai hän on halukas maksamaan velkojaan velkojille. Velkajärjestelyn myöntämisen puolesta on painavimpia syitä mitä pitempään velallinen on osoittanut halukkuutensa hoitamaan taloudellisia asioitaan. Velkajärjestelyn tavoite on ehkäistä ylivoimaisista velkaongelmista aiheutuvia yksilöllisiä ja sosiaalisia haittoja. Tällöin otetaan huomioon velkajärjestelyn merkitys velallisen kannalta. Velallisen jäädessä velkajärjestelyn ulkopuolelle, saatavien perintä olisi jatkuvaa. Jos velallisen maksamat suoritukset eivät lyhennä velan pääomaa, perintä voi heikentää velallisen motivaatiota hankkia tuloa. Tämä osaltaan voi edistää velallisen hakeutumista harmaan talouden piiriin. Lisäksi velkaongelmista aiheutuvat sosiaaliset ja terveydelliset ongelmat voivat pahentua. (Uitto 2010, 86 – 91.)

Kun arvioidaan velkajärjestelyn merkitystä velkojien kannalta, velkojan saatavien määrä ja sen merkitys taloudellisessa asemassa sekä velkojan jo saadun saatavan määrällä on merkitystä. Saatavan määrällä on erityisesti silloin merkitys, jos velkoja on saanut perittyä suurimman osan saatavastaan tai saanut saatavia korkeina viivästyskorkoina. Tämän lisäksi arvioidaan kuinka suuren suorituksen velkoja saisi ulosoton kautta ja maksuohjelmassa. (Uitto 2010, 92.)

5 LAIN SOVELTAMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ

5.1 Varsinais-Suomen käräjäoikeuden päätökset velkajärjestelyasioissa

Opinnäytetyössä on tutkittu Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa vuonna 2011 - 2015 käsiteltyjä yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevia päätöksiä. Tavoitteena on ollut selvittää, miksi osalle velallisille tuomioistuin on vahvistanut maksuohjelman ja mikä osaltaan on vaikuttanut siihen, että tuomioistuin on hylännyt velallisen hakemuksen.

Varsinais-Suomen käräjäoikeuteen saapui vuonna 2013 yhteensä 343 velkajärjestelyhakemusta. Maksuohjelma vahvistettiin 291 hakemukselle. Vuoden 2014 alusta velkajärjestelyhakemuksia jätettiin 276 kappaletta, joista 227 hakemukselle vahvistettiin maksuohjelma. Hylättyjä maksuohjelmia oli 30.

Asia	Lopullisen ratkaisun koodin selite	Lkm	Käsittelyaika, kk
Velkajärjestelyhakemus	Hakemus peruutettu	10	6,9
	Hylätty	33	4,8
	Maksuohjelma vahvistettu	291	5,1
	Sillensä, muu syy	9	3,2
Velkajärjestelyhakemus	Sum:	343	5,0

Taulukko 1. Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa ratkaistut asiat. Velkajärjestelyhakemukset aikaväliltä 1.1.2013 - 21.12.2013.

Asiakoodi ja nimike	Lopullisen ratkaisun koodin selite	Lkm	Käsittelyaika, kk
Velkajärjestelyhakemus	Hakemus peruutettu	4	9,3
	Hakemus rauennut / sillensä	6	8,6
	Hylätty	30	5,9
	Maksuohjelma vahvistettu	227	5,0
	Sillensä, muu syy	8	5,8
	Tutkimatta jätetty	1	0,7
Velkajärjestelyhakemus	Sum:	276	5,3
	Sum:	276	5,3

Taulukko 2. Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa ratkaistut asiat. Velkajärjestelyhakemukset aikaväliltä 1.1.2014 - 31.12.2014.

Useimmissa hakemuksissa velallista on avustanut kunnan velkaneuvontatoimiston velkaneuvoja. Velkajärjestelyhakemuksissa on käytetty oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaista velkajärjestelyhakemusta. Hakemuksessa hakijan on ilmoitettava erilaisia tietoja muun muassa perhesuhteistaan, asunnosta ja ansiosta tai muusta toiminnasta, maksuvaralaskelmastaan, menoistaan ja varallisuudestaan. (Oikeus 2015.)

Velkajärjestelyhakemuksessa on ilmoitettava velkajärjestelyn edellytykset esimerkiksi sairaus työttömyys tai työkyvyttömyys. Hakemuksen liitteeksi on lisäksi liitettävä velkaantumiseen liittyvä selvitys. Hakemuksessa on ilmoitettava velkojen kokonaismäärä, joka on eritelty velkajärjestelyhakemuksen liitteenä olevassa luettelossa velkojista ja muista asianosaisista. (Oikeus 2015.)

Velkajärjestelylain mukaan ehdotuksen maksuohjelmalle laatii joko velallinen itse tai selvittäjä. Selvittäjä voidaan määrätä, jos se on velallisen taloudellisen aseman selvittämiseksi, omaisuuden rahaksimuuton vuoksi tai muuten velkajärjestelyn toteuttamiseksi tarpeen. (VJL 23 §, 64 §.) Kun maksuohjelmaehdotus on

valmis, se lähetetään lausumalle velkojille, jolloin velkojilla on oikeus määrävai-
vään mennessä lausua velkajärjestelyhakemuksen johdosta. Velkajärjestely-
asian lausumat annetaan selvittäjälle. Velkojan voivat lausumissaan ottaa kantaa
velkajärjestelyhakemukseen esimerkiksi maksuvelvollisuuteen sekä muiden vel-
kojien saataviin. Velkojia on tällöin kuultava eikä se ole tuomioistuimen harkinnan
varassa. Velkojalla on tällöin oikeus kiistää velkajärjestelyn edellytykset tai ilmoit-
taa, että velkajärjestelylle on este. Velallisella on myös oikeus antaa lausuma ja
esimerkiksi hän voi vaatia maksuvaran alentamista. (Koulu 2010, 129.)

5.2 Velkajärjestelypäätösten arviointi

Opinnäytetyössä on lopuksi kerätty muutamista velkajärjestelypäätöksistä erilai-
sia oikeustapauksia, joissa tuomioistuin on joko hyväksynyt tai hylännyt velallisen
velkajärjestelyhakemuksen. Tarkastelussa on ollut hyvin tavanomaisia kärjäoi-
keuteen vireille tulleita hakemuksia. Useimmissa hakemuksissa on ollut laissa
tarkoitettu edellytys velkajärjestelylle.

Työttömyys

Yleinen velkaantumisen syy on työttömyys. Velallinen on saattanut olla pitkäai-
kaistyötön tai työttömyys on saattanut tulla yllätyksellisenä, jolloin velallinen ei
pysty suoriutumaan veloistaan.

Kärjäoikeus on vahvistanut maksuohjelman hakijalle, Velkajärjestelyhakemus on
tullut vireille 18.3.2014. Velallinen on ilmoittanut hakemuksessaan, että hänen
maksukykynsä on heikentynyt olennaisesti työttömyyden takia. Velkojat eivät ole
vastustaneet velkajärjestelyhakemusta. Päätöksen perusteluna on, että hakijan
maksukyvyttömyys johtuu hänen työttömyydestään sekä velkajärjestelyyn on pai-
navat perusteet ottaen huomioon velkojen määrä suhteessa velallisen maksuky-
kyyn. Hakija ei pysty suorittamaan velkojaan kohtuullisessa ajassa. Tuomioistuin
katsoo, että edellytykset velkajärjestelylle ovat olemassa. (HJ 14/7809.)

Velkajärjestelyn myöntäminen esteestä huolimatta

Oheisessa tapauksessa velkojat eivät ole hyväksyneet velallisen hakemusta, sillä velallinen on ottanut työttömänä ollessaan pikavippejä ja kulutusluottoja. Pikavippien ottaminen on varsin yleistä ja useilla velallisilla saattaa olla monelta eri kulutusluottoja myöntäviltä yrityksiltä saatuja lainoja, joita velallinen ei ole myöhemmin pystynyt maksamaan. Tuomioistuin on vahvistanut hakijan maksuohjelman, sillä hän on pystynyt lääkärintodistuksilla todistamaan olevansa psyykkisesti sairas.

Tuomioistuin on tehnyt päätöksen velkajärjestelyn aloittamiseksi asiassa HJ 14/7418. Hakija on ollut työtön, jolloin hän on ottanut pikavippejä ja kulutusluottoja. Velallinen on perustellut velkaantumistaan alkoholi-ongelmilla sekä masennuksella. Osa velkojista on vastustanut lausumassaan hakemusta, sillä he ovat katsooneet, että alkoholi-ongelma ei ole pätevä syy velkaantumiselle. Hakija on vastineessaan ilmoittanut, että hän on ollut psyykkisesti sairas ottaessaan pikavippejä. Velallinen on myös ilmoittanut, ettei ole velkaantunut harkitusti velkajärjestelyä ajatellen. Hän on saanut tietää velkajärjestelystä vasta vuonna 2011. Velallinen on ilmoittanut, että hän on ottanut kulutusluottoja ennen vuotta 2008. Tuomioistuimen ratkaisu on ollut, että velkajärjestely aloitetaan. (HJ 14/7418). Perusteluiksi on katsottu, että hakija on pääosin ottanut kulutusluottoja, joita on otettu vuonna 2009, vaikka ne eivät ole liittyneet elatukseen. Hakija on perustellut kulutusluottojen ottamista terveydellisillä syillä. Käräjäoikeus on katsonut, että velallisen sairaudet eivät ole perusteena antaa anteeksi hakijan velkaantuminen. Tuomioistuin on katsonut, että velkajärjestelylle on VJL 10 § 7 kohdan mukainen este. Velallinen on kuitenkin lääkärintodistuksillaan osoittanut, että hänellä on sairauksia, jotka ovat olleet aiheuttamassa velkaantumista, jolloin velkajärjestelyllä on velalliselle merkitystä. Tuomioistuimen ratkaisu on ollut, että velkajärjestely aloitetaan esteestä huolimatta VJL 10 a §:n nojalla. (HJ 14/7148.)

Yritystoiminta

Osalla velallisilla on ollut kannattamatonta yritystoimintaa, joka on johtanut ylivelkaantumiseen. Oheisessa tapauksessa velallinen on vedonnut epäonnistuneeseen yritystoimintaansa sekä sairauteensa velkaantumisen syyksi.

Velallinen on pyytänyt yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain mukaisen menettelyn aloittamista sekä maksuohjelmaehdotuksen vahvistamista. Hakijan mukaan hänen maksukykynsä on olennaisesti heikentynyt sairauden ja epäonnistuneen yritystoiminnan takia. Velallisen mukaan velkajärjestelyyn on painavat perusteet ottaen huomioon velkojen määrä suhteessa hänen maksukykyynsä. Velkojat eivät ole vastustaneet velallisen hakemusta, mutta ovat vaatineet saatavien saldojen päivittämistä velkajärjestelyn aloituspäivälle. Käräjäoikeuden mukaan velkajärjestelylle ei ole estettä. (HJ 14/2989.)

Yhteinen hakemus aviopuolison kanssa

Velallinen voi hakea velkajärjestelyä yhdessä aviopuolison kanssa, Yleensä velallisten tilanne on ollut sellainen, että molemmat velalliset ovat olleet joko työttömiä ja puolisoiden velat ovat olleet erittäin suuret. Oheisessa tapauksessa molemmat velalliset ovat eläkkeellä. Heidän velkaantumisensa on johtunut siitä, että he ovat joutuneet ottamaan velkaa selvitäkseen elinkustannuksistaan ja terveydenhoitomenoistaan.

Velalliset ovat aviopuolisoita, jotka ovat hakeneet yhdessä yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain mukaista menettelyn aloittamista. Puolisot ovat velkaantuneet, koska ovat joutuneet ottamaan velkaa terveydenhoitomenoihin ja elinkustannuksiinsa. Molemmat puolisot ovat jääneet eläkkeelle. Heidän maksuvaransa on pieni, joten vapaaehtoiseen sopimukseen velkojien kanssa ei voida päästä. Käräjäoikeuden päätöksellä yksityishenkilön velkajärjestely on aloitettu. Käräjäoikeus on vahvistanut maksuohjelmaehdotuksen hakijoiden maksuohjelmaksi. (HJ 10/19656, HJ 10/19866.)

Kevytmielinen velkaantuminen

Käräjäoikeus ei ole vahvistanut maksuohjelmaa velalliselle, sillä hänen velkaantumisen on katsottu olevan kevytmielistä. Velallisen toimia on pidetty kokonaisuutena katsoen piittaamattomana, sillä hän on maksanut aiempia velkoja uusilla lainoilla. Tämä on hyvin tavanomaista varsinkin, kun kulutusluottojen ja muiden pikavippien ottaminen on erittäin helppoa. Monilla tuomioistuimen asiakkaista on ennestään useita velkomustuomioita sekä useita velkoja ulosotossa.

Käräjäoikeus ei ole vahvistanut maksuohjelmaa hakemuksessa, jossa hakijan velkaantumisesta ei ole kulunut niin pitkä aika, jotta tuomioistuin voisi puoltaa hakijan velkajärjestelyn myöntämistä. Velkojat ovat katsoneet, että velkajärjestelylle on este. Esteenä on ollut velallisen kevytmielinen velkaantuminen. Hakijan velat ovat koostuneet pääasiassa kulutusluotoista, joita velallinen on hankkinut kodin hankintoihin, elantoon ja maksanut aiempia velkoja uudella velalla. Tuomioistuin on kokonaisarvioinnissa ottanut huomioon velallisen iän, aseman sekä muut olosuhteet. Lisäksi kokonaisarvioinnissa on otettava huomioon ovatko luotonantajat toimineet vastuullisesti. (HJ 14/18353.)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Taloudellinen tilanne on aiheuttanut sen, että monet velalliset ovat joutuneet turvautumaan kulutusluottoihin selviytyäkseen elinkustannuksistaan. Tämä puolestaan on johtanut velallisen velkakierteeseen hänen joutuessaan maksamaan velkojansa ottamalla uusia lainoja. Erityisesti monet velalliset ovat ottaneet pikavippejä ja muita kulutusluottoja, joita velallinen ei ole kuitenkaan pystynyt maksamaan. Yhä useammalla nuorella velkaantuminen on alkanut kulutusluotoista ja pikavipeistä. Ylivelkaantuneelle on saattanut tulla yksipuolisia tuomioita maksamattomista veloista, joista osa on mennyt ulosottoon yksipuolisen tuomion seurauksena. Useampien velallisten elämäntilanne on ollut sellainen ettei hakija ole voinut mitenkään selvittää suurista veloistaan. Tämän johdosta moni on hakeutunut velkaneuvontaan ja sen myötä hakenut yksityishenkilön velkajärjestelyä käräjäoikeudesta.

Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa vireille tulleiden velkajärjestelyhakemusten määrästä voidaan sanoa, että useimpien velallisten hakemus on hyväksytty, sillä edellytykset velkajärjestelylle ovat olleet olemassa. Maksuohjelma on vahvistettu Varsinais-Suomen käräjäoikeuden saadun tiedon mukaan erittäin monelle velalliselle. Niiden velallisten, joiden hakemus on hylätty, on katsottu, että velkajärjestelylle on laissa tarkoitettu este. Velkajärjestelyn esteitä pohdittaessa tuomioistuin on hylännyt velkajärjestelyhakemuksia sillä perusteella, että hakija on rikollisella toiminnallaan aiheuttanut velkaantumisen tai velkaantuminen on ollut ilmeisen kevytmielistä.

Erityistä huomiota herättää nuorten ylivelkaantuminen ja siitä aiheutunut velkakerre. Yksityishenkilön velkajärjestely toki auttaa niitä velallisia, jotka olosuhteiden takia eivät ole voineet hoitaa omaa talouttaan. Yksityishenkilön velkajärjestelyn tavoitteena ei ole kuitenkaan se, että ihminen vaikean taloustilanteen takia saisi aina anteeksi velkansa.

Tapaan työssäni päivittäin ihmisiä, jotka maksuvaikeuksien takia saavat haasteita velkomusasioissa. Osalle velkajärjestely on elintärkeä menettely, jotta velallisen elämäntilanne tulisi kuntoon. Varsinkin lainmuutoksen myötä voidaan olettaa, että velkajärjestelyä haetaan enemmän. Velkajärjestely ei ole pelkästään velalliselle edullinen, vaan myös velkoja hyötyy siitä, että velallinen pystyy maksamaan osan veloistaan takaisin velkojalle. Velkoja ei välttämättä saa ollenkaan saataviaan takaisin, jos ulosotossa olevalla velallisella ei ole mitään tuloja, josta saatavia voidaan periä. Jos velallinen sitoutuu noudattamaan maksuohjelmaa, antaa yksityishenkilön velkajärjestely velalliselle uuden mahdollisuuden velattoon loppuelämään.

LÄHTEET

Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä 25.1.1993/57

Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta 1123/2014

Laki talous- ja velkaneuvonnasta 4.8.2000/713

Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/4

Avioliittolaki 13.6.1929/234

Ulosottokaari 705/2007

HE 83/2014..Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Uitto, T. 2010, Velkajärjestely. Kinteistöalan Kustannus Oy.

Koulu, R.; Havansi, E. & Niemi-Kiesiläinen, J. 2002, Insolvessioikeus. Helsinki: WSOY LAKI-TIETO.

Rantala, K; Tarkkala, H. 2008, Kotitalouksien velkaongelmien nykytila ja kehitys.Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 90. Helsinki: Hakapaino Oy.

Muttillainen, V; Valkama. E. 2003, Velkajärjestelyn jälkeen, Lama-ajan velallisten selviytyminen maksuohjelmista ja paluu luottomarkkinoille 2000-luvun alussa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 108.

Koulu,R. 2004. Johdatus Insolvenssioikeuden perusteisiin. Helsinki: Hakapaino Oy.

Koulu, R; Lindfors, H. 2010, Maksukyvyttömyyden oikeudelliset ulottuvuudet. Helsinki: Yliopistopaino.

Takuu-säätiö 2014. Takuusäätiön takaus. Viitattu 13.9.2014 <http://www.takuu-saatio.fi/takuu-saation-takaus/>

Oikeus 2014. Velkajärjestelyhakemuksen täyttöohje. Viitattu 13.9.2014 http://oikeus.fi/material/attachments/oikeus/lomakkeet/6KYltSLzT/Velkajarjestelyhakemuksen_tayttoohje.pdf

Oikeus 2014. Velkajärjestelyasiat. Viitattu 17.11.2014 <http://www.oikeus.fi/fi/index/lomakkeet/velkajarjestelyasiat.html>

Kuluttajavirasto 2012. Tietoa velkojen järjestelystä ja velkajärjestelystä. Viitattu.7.7.2014 http://www2.kuluttajavirasto.fi/File/9d0cf6db-d357-4465-a7ad-aec265b2e104/7_Tietoa_velkojen_jarjestelysta_ja_velkajarjestelysta.pdf v

Helsingin kaupunki 2014. Talous ja velkaneuvonta. Viitattu 18.9.2014 <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-tuki-ja-toimeentulo/velka>

Takuusäätiö 2014. Yksityishenkilön velkajärjestely. Viitattu 9.11.2014 http://www.takuusaa-tio.fi/tietoa_veloista/velkaantumistilastoja/yksityishenkiloiden-velkajarjest/

Alli 2015. Nuorisoalan uutisia. Viitattu 22.04.2015 <http://www.alli.fi/siteneews/view/-/nid/1856/ngid/40/>

Oikeusministeriö 2015, Selvityksiä ja ohjeita, Utredningar och anvisningar, 52 2014 Viitattu 21.04.2015 http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1413962450704/Files/OMSO_52_2014_selvitysmiehet_156_s.pdf,

Oikeusministeriö 2015, Viitattu. 19.06.2015. <http://oikeusministerio.fi/fi/index/valmisteilla/laki-hankkeet/maksukyvyttomyyslainsaadanto/velkajarjestelylainuudistaminen.html>

Valkama, E. 2004. Velkaneuvonta 2000-luvun alussa, Talous ja velkaneuvontalain vaikutukset asiakaskyselyn ja tilastotietojen valossa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 208. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

Sunila, M. 1999. Kuka karsiutuu velkajärjestelystä, Velkaneuvonta ja väliaikaisesta syystä maksukyvyttömät asiakkaat. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 43.

Sunila, M, Järvelä, E. 1994. Talous- ja velkaneuvontaa ylivelkaantuneille. Helsinki: Painatuskeskus Oy.

Rantala, K. Tarkkala, H. 2009. Kotitalouksien velkaongelmien nykytila ja kehitys. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 90. Helsinki: Hakapaino Oy.

Muttillainen, V. Valkama, E. 2003. Velkajärjestelyn jälkeen, Lama-ajan velallisten selviytyminen maksuohjelmista ja paluu luotomarkkinoille 200-luvun alussa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 198. Helsinki. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

KKO:2014:52 S2013/157

KKO:2012:42 S2011/446

Varsinais-Suomen käräjäoikeudesta saatu materiaali.

Varsinais-Suomen käräjäoikeudessa annetut päätökset:

HJ 14/7809, HJ 14/7418, HJ 14/7148, HJ 14/18353 HJ 10/19656, HJ 10/19866 HJ 14/2989